

Grundloven af 1915. Jeg tænker her særlig paa §§ 81, 82 og 83. Paragraffen om, at alle Indskrænkninger i den frie og lige Adgang til Erhverv, der ikke er begrundede i det almene Vel, skal ophæves, er en Bestemmelse, der utvivlsomt i 1849 var tænkt som et stort og banebrydende Fremskridt — og ogsaa var det — og var udsprunget af en fremskreden social Aand, en Bestemmelse, hvorved man praktisk talt naturligvis i første Linie tænkte paa at faa Lavsvæsenet afskaffet — det lykkes ogsaa —, men bag hvilken der alligevel laa betydeligt mere. Kravet var en Efterklang af de store Grundrettigheder fra 1789 om fri og lige Adgang til Erhverv, en Efterklang af Ordene om Frihed og Lighed, som Asmund Gleerup i sin Tid under Grundlovsforhandlingerne pegede paa, vi havde faaet fra de frygtelige Verdensstørme i Aarene efter 1789, og som nu fandt en gunstig Jordbund her. Jeg vilde mene, at Tiden nu er inde til at modernisere § 81, at gennemføre i hvert Fald en Løfteparagraf, en forfatningsmæssig Bestemmelse om Frihed og Lighed i Adgangen til Erhverv, om, at alle kunstige Indskrænkninger deri skal forsvinde. Nu har der rejst sig Indskrænkninger af helt anden Art end dem, der fandtes i 1849. Da var det de gamle Lav, der fjernedes ved Næringsfriheden; nu er det Kapitalprivilegierne, nu er det Jordmonopolerne, som er blevet de nye Skranke for den frie og lige Adgang til Erhverv. Jeg vilde da finde det særdeles heldigt, om vi kunde faa en Forhandling om at forme § 81 saaledes, at den tog Sigte paa de Privilegier og Monopoler, der nu findes, paa de kunstige Indskrænkninger, der nu er i den frie og lige Adgang til Erhverv.

Saa er der § 82 om Retten til offentlig Understøttelse for dem, der ikke kan ernære sig selv. Den var utvivlsomt ogsaa i 1849 tænkt som et stort og banebrydende Fremskridt og var det sikkert ogsaa. Men den blev i Virkeligheden kun en Almisser-Paragraf. Der er paa dette Omraade sket store Fremskridt og Forbedringer i de forløbne Aar, men jeg vilde mene det rigtigt nu at modernisere ogsaa denne Paragraf og gaa til det, som vel dunkelt foresvævede dens Ophavsmænd den Gang, men som nu ligger ganske anderledes klart fremme som et millionstemt Krav fra den arbejdende Befolkning i alle Lande, nemlig Sikring af Arbejdets Ret, Sikring af Retten til Arbejde. Det er gjort i den nye tyske Grundlov — jeg

skal om et Øjeblik komme dertil —, og jeg tror, det vilde være rigtigt, om vi gjorde noget lignende. Ikke mindst i Øjeblikket, da man fra alle Sider taler om Arbejdets Betydning, om Arbejde, Arbejde, Arbejde som det grundlæggende for alle, gælder det om i vor Forfatning at forankre denne Betragtning, virkelig at fastslaa Retten til Arbejdets og Arbejdets Ret, Arbejdets Ære og Hæder som det ganske afgørende Grundlag i al Samfundsøkonomi.

Endelig er der § 83, Skoleparagraffen. ogsaa her nærede man sikkert i 1849 gode fremskridtsvenlige Tanker ved den Affattelse, som man gav denne Paragraf, men set fra Nutidens Standpunkt blev det dog noget meget tarveligt, der kom ud deraf, nemlig en Ret for de Forældre, der ikke paa anden Maade kan faa deres Børn undervist, til at faa dem gratis i den offentlige Skole. Mere er der ikke blevet ud deraf. Vi tilføjede i 1915 en Bestemmelse, som sikrede Skolefriheden, og den ønsker jeg paa ingen Maade at rokke ved, den er jeg af fuldt Hjerte gaaet med til. Men jeg kunde rigtignok ønske § 83 omformet i moderne Aand og Tankegang, saaledes at ogsaa Folkeskolen som en virkelig moderne Folkeskole forankres i Forfatningen. Derom vil vi ogsaa gerne forhandle med de Herrer.

Jeg har nævnt disse tre sociale Paragraffer fra 1849, der alle trænger til en Omformning i Overensstemmelse med Nutidens Aand. Der kunde ogsaa være andre, men jeg skal i dette Øjeblik indskrænke mig hertil.

Jeg nævnedes for et Øjeblik siden et socialt Fremskridt, der findes i den nye tyske Grundlov, og jeg maa maaske et Øjeblik lægge Beslag paa det ærede Tings Opmærksomhed netop i denne Sammenhæng. Jeg sagde til at begynde med, at en Grundlovsforandring i dette Øjeblik ikke alene er en teknisk Nødvendighed, men at den er langt mere — og derpaa lagde jeg Hovedvægten —, nemlig en nationalpolitisk Nødvendighed. Den dybe Grund til, at vi maa have en Grundlovsforandring, er Danmarks Udvidelse, det er dette, at vore fraskilte Landsmænd nu vender tilbage til deres gamle Hjem. Men saa gælder det i høj Grad om, at vi er klare over, hvad det er for forfatningsmæssige, politiske og sociale Vilkaar, de har der, hvorfra de kommer, og at vi søger at indrette det saaledes herhjemme, at deres socialpolitiske, forfatningsmæssige Vilkaar ikke væsentlig forringes, thi vi kan ikke